

Når sykehuset kommer hjem

Innenfor flere og flere fagområder kommer Sykehuset Østfold hjem til pasienten. I dag er det ni pasienter i Østfold som gjennomfører sin livsnødvendige dialyse hjemme. I løpet av tre måneder har over 100 pasienter fått utført røntgen i sitt rom på sykehjemmet. Vi har møtt to av pasientene.

Røntgen i sykehjemssenga

Tekst: **Trond Degnes**

Foto: **Sverre Chr Jarild og Trond Degnes**

Stedet er Sarpsborg sykehjem på Kurland. Sykehuset Østfolds mobile røntgentjeneste er på vei.

Radiograf Jeanett Lagesen, som administrerer tjenesten, triller utstyret ut av bilen. Jeanett reiser dit hvor pasienten er. Et tilbud som prosjektkommunene er veldig fornøyd med.

Brudd i kne?

Solveig Haugs (82) bor på sykehjemmet. Uhellet har vært ute. Fallet i gangen kan ha påført Solveig en skade i kneet. Jeanett kommuniserer lett med henne og forklarer hva som nå skal skje.

Henvisningen til røntgenundersøkelsen har sykehjemslegen skrevet. Den får radiografen direkte i hånda der og da.

Varsomt blir Solveig flyttet fra rullestolen over i senga. Røntgenapparatet brettes ut

og stilles inn. En detektorplate legges under hennes kne. Vi rygger litt tilbake i rommet for å unngå strålingen. Jeanett trykker på knappen og bildet tas.

For å være sikker på at kvaliteten på bildet er god, tas enda et nytt bilde. Jeanett tar bildet opp på skjermen som er integrert i røntgenutstyret. Hun nikker og sier seg fornøyd.

Radiografen forteller Solveig at det trolig ikke er snakk om brudd. Hun ble imidlertid

kraftig forslått i fallet. Men det endelige resultatet foreligger først når bildene er gransket nærmere på sykehuset. Deretter meldes resultatet tilbake til sykehjemmet.

Rask undersøkelse

Solveig hjelpes tilbake i rullestolen. Undersøkelsen med mobilt røntgen som vi har vært vitne til, er unnagjort på et kvarter og alt skjer i pasientens sykehjemsseng. For en sykehjemspasient kan reisen til nærmeste røntgenavdeling ellers være svært slitsom. Ambulansetransporten kan være lang, og ventetiden tar på.

Raskt og greit brettes utstyret sammen. Alt går på to hjul. Jeanett ønsker pasienten lykke til og håper hun snart blir kvitt smertene i benet.

Tilbake på parkeringsplassen kommer røntgenutstyret raskt inn i bilen. Så er Jeanett på vei til et nytt sykehjem. Denne gang Haugvoll sykehjem.

Radiograf Jeanett Lagesen er på mange måter sitt eget lille helseforetak. Hun tar i mot henvisninger, setter opp timer, reiser ut til sykehjem, gjennomfører undersøkel-

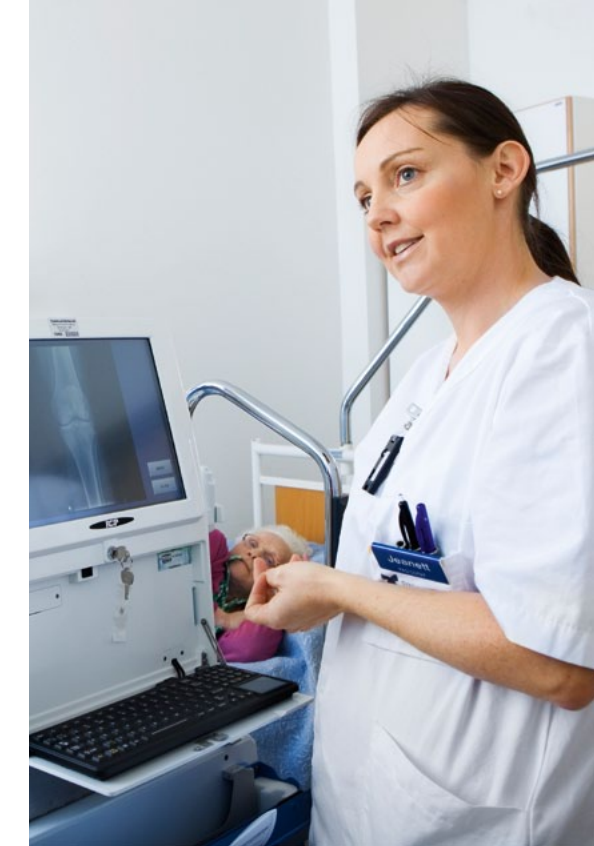
sen, bearbeider bildene, bildene dikteres sammen med radiolog og resultatet går tilbake til sykehjemmet.

– Jo, her går det unna, smiler Jeanett i det bilen ruller videre. ✘

100 røntgenundersøkelser på sykehjem

Sykehuset Østfold (SØ) etablerte mobil røntgentjeneste 1. september i år. Foreløpig er kommunene Sarpsborg og Fredrikstad med i prosjektet. Det teller totalt 15 sykehjem med ca 1000 pasienter.

– Etter en ettårig erfaringsperiode er målet å kunne utvide tjenesten til enda flere sykehjem. Senere kan tilbudet også utvides til å omfatte pasienter som er vanskelig å flytte på i for eksempel omsorgsboliger, asylmottak, distriktsmedisinske senter og Halden Fengsel. Tjenesten kan også på sikt benyttes under store sosiale/idratts- arrangementer, sier klinikkdirektør Tore Krogstad.

VED SENG. Pasienten får tatt et av bilde av sitt kne der og da.

Med reservenyre i hjemmet

– Jeg håper på å få en nyre så raskt som mulig. Men heldigvis kan jeg få pose-dialyse hjemme. Det bedrer livskvaliteten min mens jeg venter, sier Nezhdet Skivjani fra Rakkestad.

Vi er på nyrepoliklinikken i Sykehuset Østfold Fredrikstad. Midt på golvet står en maskin på et bord. Det er en såkalt «HomeChoicePro-maskin». For personer med nyresvikt er denne maskinen reservenyren som er helt nødvendig for å få gjennomført pose-dialyse i hjemmet. Det ser komplisert

SISTE SJEKK. Dialysepasient Nezhdet Skivjani har treningstimen bak seg. Den siste testen gjøres. Databrikken med opplysninger om pasienten settes på plass. Spesialsykepleier Torunn Schei følger nøye med.

ut, men spesialsykepleier i nefrologi, Torunn Schei, er roen selv. Dialyse har hun holdt på med siden 1990, forteller hun.

Nok en dialysepasient

Pasient Nezhdet Skivjani er spent. Da hjelper det at kommunikasjonen er god mellom sykepleier og pasient. De møttes for noen måneder siden nettopp med tanke på at Torunn en dag skal installere nattmaskinen på soverommet til Nezhdet. Nå er det nettopp hennes oppgave å installere maskinen.

Den siste gjennomgangen av behandlingen gjennomgås, før pasienten skal klare å gjennomføre dialysen alene hjemme.

Den 36 år gamle mannen fra Rakkestad er opprinnelig fra Kosovo. Et land han forlot som 17-åring. De neste 17 årene har bydd på mange utfordringer. Nå er han inne i en meget krevende fase i livet. For vel to år siden begynte nyrene å svikte. Symptomene var ikke til å ta feil av. Han fikk kløe på kroppen, høyt blodtrykk og kvalme. Syrebalansen i kroppen var helt i ulage. Mange viktige prosesser i kroppen hanger når nyrene ikke fungerer som de skal.

Det ble raskt klart at han trengte en ny nyre. Dessverre er det mange som venter på en ny nyre i dag. I ventetiden må kroppen renses maskinelt.

Nezhdet trykker på maskinens grønne startknapp. Torunn følger nøye med. Hendene er grundig vasket i forkant. God hygiene er meget viktig. I maskinens lille

vindu kommer det tekst opp som forteller hva pasienten skal gjøre – trinn for trinn.

Poser med dialysevæske er hengt opp. En stor pose ligger oppå maskinen. Så skal slangesettet kobles til. Maskinen varsler om nye trinn i prosessen. Klemmer åpnes. Blir det gjort en feil, gir den i fra seg et signal.

Kateter i buken

Det er klart for å koble hovedslangen til pasientens buk. I midten av august fikk Nezhdet operert inn et kateter i buken. Dette er knutepunktet for maskinens tilgang til pasientens kropp. Der fører maskinen væske inn. Fra kateteret kommer den væsken fra bukhulen som nyrene ikke har klart å kvitte seg med.

Torunn er fornøyd med pasienten. Han vet hva han skal gjøre. Treningen har gitt resultater. Det som han har lært i poliklinikken skal nå settes ut i praksis i hans leilighet i Storgata i Rakkestad.

Med et smil hjelper pasient og sykepleier hverandre med å plassere maskinen i kofferten med bedre. Torunn triller kofferten ut i bilen sin.

Sykehuset kommer dit du er

Flere og flere pasienter i Østfold får behov for dialysebehandling. For øyeblikket er det ca 80 personer. Kun 9 av dem har pose-dialyse – det vil si at dialysen gjennomføres i hjemmet. Sykehuset Østfold legger vekt på at pasienten skal ha utstyr som muliggjør dialyse om natten. Mens pasienten sover

ALT KLART. Radiograf Jeanett Lagesen forteller Solveig Haugs hva som skal skje under røntgenundersøkelsen.

rensens kroppen. Når en ny dag melder seg, kan maskinen gjøres klar for neste dialyserunde. Hver natt skjer samme prosess. 365 dager i året er reservenyren virksom. Buken fylles med veske. Avfallsstoffene kommer i retur. Sukkerstyrken i dialysevesken avgjør hvor mye som kommer ut. Pasientens behov er derfor plottet inn på databrikken som puttes i maskinen før oppstart.

Torunn er klar på at mye ansvar hviler på pasienten, men pasienten har tett kontakt med sykehuset. Kommunikasjonen må alltid være god.

På hjul

Vi er på vei til Rakkestad. Nezhdet har reist i forkant. I de siste fem årene har han bodd i Indre Østfold. Men det har ikke alltid vært slik. Det har blitt både Alta og Trondheim for en ungdom som satset alt på nye muligheter i et nytt land.

For øyeblikket er Nezhdet alene i leiligheten. Han har fri fra jobben for å motta reservenyren. Kona og minstebarnet er på ferie i Kosovo. Skolejenta i familien er på SFO.

Så er det den samme prosedyren nok en gang. Maskinen kobles opp på soverommet. Et eget bord er sendt ham fra sykehuset sammen med store stabler med esker som er fulle av forskjellige dialysevesker.

Databrikken plasseres i maskinen. Pasientens navn kommer raskt opp på displayet. Så blir det en ny repetisjon av detaljer. Maskinen spiller på lag med pasienten. Hvis han i søvne legger seg på en slange, går alarmen.

Torunn skryter av Nezhdet. Han har ingenting å frykte, presiserer hun. Oppstår det problemer, slås maskinen av. Neste morgen kan han kontakte sykehuset og få informasjon.

Det er bare å ringe, sier Torunn og gir han et klapp på skuldra.

En ny østfolding har fått sykehuset hjem til seg med utstyr som skal gi bedre livskvalitet.

Men ingen er i tvil om hva det store målet er: Å få operert inn helt ny nyre. 🦋

HJEMME. Vel hjemme går de gjennom utstyret en siste gang før han skal bruke det på egenhånd.

VIKTIG Å ØVE. Mange treningstimer skal gjøre pasienten trygg på å bruke utstyret hjemme.

TRINN FOR TRINN. I maskinens lille vindu kommer det opp en tekst som forteller hva pasienten skal gjøre.

Ambulante tjenester i Sykehuset Østfold

Det finnes flere typer ambulante team og tilbud i Sykehuset Østfold (SØ). Målgruppene varierer med tilstand, livssituasjon og alder. Teamene har som mål å gi et best mulig tilbud så nær pasientens hjemmesituasjon som det er faglig forsvarlig og praktisk mulig å gi.

Klinikk for psykisk helsevern

- **Ambulante akutteam, distriktpsykiatriske sentra (DPS)**
Ved avdelingene DPS sør og DPS nord er det i alt fire ambulante akutteam. Teamene er lokalisert ved DPS Fredrikstad, DPS Halden/Sarpsborg, DPS Edwin Ruud og DPS Moss. Målgruppen for de ambulante akutteamene er personer fra det aktuelle opptaksområdet med behov for akuttpsykiatrisk spesialisthelsetjeneste.
- **Ambulant team tilknyttet sikkerhetsseksjonene**
Pasientgruppen består primært av pasienter som er utskrevet til tvungent psykisk helsevern uten døgnopphold. Ambulant team arbeider for å ivareta denne pasientgruppen etter utskriving fra lukket døgnavdeling.
- **ACT-team (Assertive community treatment)**
Teamet behandler mennesker med alvorlige psykiske lidelser med tilleggproblemer som rusavhengighet, isolasjon, hyppige innleggelses, dårlige levekår mm. Også mennesker med primær rusavhengighet, som utvikler kronisk alvorlig mental sykdom, har nytte av slik behandling.
- **Ungdomspsykiatrisk poliklinikk Østfold (UPP)**
UPP er en fylkesdekkende seksjon i avdeling for barne- og ungdomspsykiatri. Ungdommene blir henvist fra den lokale barne- og ungdomspsykiatriske poliklinikk (BUPP). UPP driver ambulant pasientbehandling gjennom gruppebasert og individuell miljøterapi. Seksjonen gir også et familierapeutisk tilbud til ungdommene og deres familier.
- **Oppsøkende rusteam**
Ambulant team ved sosialmedisinsk poliklinikk i Moss. I samarbeid med kommunene følger teamet opp pasienter med rusproblematikk, og som i tillegg har vansker med å benytte det ordinære hjelpeapparatet

■ Barnepsykiatrisk akutteam (BAT)

Ambulant team som rykker ut i forbindelse med øyeblikkelig hjelpsituasjoner for barn. I tillegg drives det utstrakt ambulant virksomhet og tjenesteyting innenfor den øvrige barne- og ungdomspsykiatrien, habiliteringstjenesten og innenfor alderspsykiatri

Klinikk for medisinsk service

■ Mobil røntgentjeneste

Startet opp 1. september 2011. Sykehuset gir røntgentjenester til pasienter på sykehjem i Fredrikstad og Sarpsborg kommune. Dette er en pilot som skal vare et år. Målet er å utvide tilbudet til hele Østfold.

Klinikk for medisin

■ Ambulant team sykehjem

Et tilbud til alle sykehjem i Østfold. Kompetanseoverføring, døgnåpen kontakttelefon og utrykning hverdager fra kl. 11-19.

■ Ambulant team åpen omsorg

Pilot avsluttet i Fredrikstad kommune. Kompetanseoverføring, døgnåpen kontakttelefon og utrykning hverdager fra kl. 11-19. Prosjekt med base i SØ Moss starter i høst.

■ Ambulant team senter for lindrende behandling

For pasienter med en uhelbredelig sykdom og deres pårørende. Målet er rask etablering av god symptomlindring og helhetlig tilnærming. Utfører vurderings- og rådgivningsbesøk på sykehus og i kommunehelsetjenesten.

■ Ambulant team dialyse

Hjemmebesøk for å tilrettelegge for/drive opplæring på dialysebehandling i hjemmet (se egen reportasje).